

פרוטוקול מס' 291

מישיבת ועדת הכספים

יום ב' ו' באדר תשל"ה - 17.2.75, שעה 10.00

נ כ ח ו :

חברי הועדה:

- י. קרגמן - היו"ר
- ש. ארליך
- מ. ארנס
- י. בדר
- י. גולן
- צ. גרשוני
- י. פלומין
- ג. פח
- ח. קורפו
- נ. קצב
- ד. קורן
- א. רונן
- מ. שחל
- א. שוטסק

מוזמנים:

- ח. שטל - החשב הכללי
- י. שלמן - מנהל רשות החברות
- ת. הקר - האוצר
- י. פרוינד - האוצר
- ד"ר ידין - משרד המשפטים
- ד. שטאוב - מנהל מס רכוש וקרן פיצויים
- י. מושכל - האוצר

מזכיר הועדה:

א. קירשנר

היוע"כ לועדה:

א.נ. פלוג

היוע"מ לועדה:

ד"ר ג. קיטרון

קצרנית:

מ. איזנברג

סדר-היום:

- א. חוק החברות הממשלתיות, תשל"ג-1973
- ב. חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 6), תשל"ה - 1974.

1114

(נתקן דיוק 24.2.75)

א. חוק החברות הממשלתיות, תשל"ג - 1973

היו"ר י. קרגמן:

אני פותח את הישיבה.

ג. פת:

בסדר-היום שלפנינו נקבע שמחר תובאנה לאישור הועדה מספר ערבויות לגופים שונים, וביניהן ערבות לרשות הנמלים. בזמנו החלטנו לקיים דיון מקיף על רשות הנמלים. אני מבקש שדיון זה יקויים לפני הדיון בערבות לרשות הנמלים.

היו"ר י. קרגמן:

נקיים דיון זה בישיבת מחר.

אנו עוברים לפעיק א' בסדר-היום של ישיבה זו - חוק החברות הממשלתיות, תשל"ג - 1973.

בישיבה הקודמת הפסקנו את הדיון בפעיק 6(ה). לפעיק זה הוצעו שתי הצעות אלטרנטיביות:

אלטרנטיבה א: "לא תשקיע המדינה בחברה ממשלתית בלא אישור ועדת הכספים של הכנסת".

אלטרנטיבה ב: "לא תשקיע המדינה בחברה ממשלתית, בין במניות, בין באגרות חוב ובין בדרך אחרת, אלא אם נקבע בתקציב המדינה פריט ממנו תמומן ההשקעה".

ד"ר ידין:

אני הייתי מציע שלא לקבל אף אחת משתי האלטרנטיבות הללו. האלטרנטיבה הראשונה אינה דרושה, כי אין זה ענינה של ועדת הכספים להקציב כספים להשקעה בחברות; או שיש תקציב או שאין תקציב. ומכל מקום לא יתכן שנוסף לתקציב תהיה סמכות לוועדת הכספים לעשות השקעות שאינן כלולות בתקציב. הוא הדין לגבי האלטרנטיבה השנייה, כי הממשלה ממילא אינה יכולה להשקיע סכום שאינו בתקציב.

ח. ששיל:

חברי הועדה ביקשה להכניס תוספת זו בעקבות דו"ח ועדת ברק, כי היה חשש שהממשלה תקים חברות ממשלתיות תוך עקיפת הפרוצדורה של פנייה לוועדת הכספים. עכשו, משנקבעו הדרכים להקמת חברה ממשלתית - תוספת זה מיותרת.

ג. פת:

מה הוחלט לגבי פעיק 6(ד)?

ח. ששיל:

נתקבל הנוסח:

החליטה הממשלה על הקמת חברה ממשלתית, תביא זאת לידיעת ועדת הכספים של הכנסת, תוך ציון מקורות המימון.

באף חוק לא כתוב שהממשלה חייבת לפעול לפי חוק התקציב. וזו המשמעות של פעיק 6(ה). הממשלה חייבת לפעול לפי חוק התקציב מפני שיש חוק תקציב ולא מפני שיש חוק חברות ממשלתיות.

י. בדר:

בעבר נודע לוועדת הכספים על הקמת חברות ממשלתיות רק לאחר שהיו לעובדה קיימת. לא היה מקרה שבא שר האוצר לוועדת הכספים ואמר: אנו רוצים להקים חברה ממשלתית ואנו מבקשים לאשר לכך סכום מסויים. לא היה מקרה שבהצעת תקציב המדינה היה כתוב: "להקמת חברה ממשלתית סכום זה וזה". זו המציאות. והשאלה היא - מה יהיה בעתיד. מטרת אינפורמציה לאחר מעשה, זו פרוצדורה שהולמת קונטרס ציוני ולא מדינת חוק.

ח. קורפו:

הספיקות שהעלה חבר הכנסת בדר במקומם. אבל לא בפעיק זה נימצא להם הפתרון. אי אפשר להכניס פריט ספציפי בתקציב לחברה שתקום באמצע השנה.

שחי האלטרנטיבות אינן נראות בעיני.
אלטרנטיבה ב' משמעותה, שפרט להקמת החברה, אין צורך באישור תקציבי.
אני חושב שבסעיף 6(ד) אנו עונים על הבעיה שעורר חבר הכנסת בדר.

י. סלמן:
סעיף 6(א) לא הוצבע. סעיף 6(ב) נתקבל
בנוסף המוצע בחוברת הכחולה; סעיף 6(ג)
נתקבל בנוסף המוצע בחוברת הכחולה. הוסף סעיף 6(ד) האומר:

"החליטה הממשלה על הקמת חברה ממשלתית
יביא שר האוצר לידיעת ועדת הכספים של הכנסת את ההחלטה ואת חוות דעת
מועצת הרשות, חוץ ציון מקורות המימון להשקעות בחברה".

ש. ארליך:
גם אם בסעיף 6(ד) שנתקבל נאמר ששר האוצר
יביא את ההחלטה לידיעת ועדת הכספים, אני
תומך בהצעת האלטרנטיבה של חבר הכנסת בדר.

ג. פח:
אני חושב שבסעיף 6(ד) שנתקבל הוא טוב, אלא
שחסרות בו שתי מלים: "ויבקש אישורה",
כלומר יבקש אישורה של ועדת הכספים.

י. סלמן:
זה נאמר בסעיף 6(א).

י. סלמן:
אמר שסעיף 6(א) לא הוצבע.

י. בדר:
אני מוכן לקבל הצעת חבר הכנסת פח, כי בסעיף
6(ד) חוספנה המלים "ויבקש אישורה".

ג. פח:
אם יתקבל סעיף 6(א) מה טוב; אם לאו, אני
מציע להוסיף בסעיף 6(ד): "ויבקש אישורה
של ועדת הכספים".

צ. גרשוני:
אני שותף לדעתו של יושב-ראש הוועדה, שלא
כל דבר צריך להביא לאישורה של ועדת הכספים.
אולם יש דברים שחייבים להביא לאישורה. אינני מדבר על כך שצריך להביא
לאישור הוועדה הקמת חברה ממשלתית. אבל לגבי מקורות המימון, אין להסתפק
בכך שהוועדה תקבל רק אינפורמציה.

ד. קורן:
ועדת הכספים אינה צריכה לנהל את עניני
הממשלה. לכן אין צורך בשתי האלטרנטיבות
שהוצעו בסעיף 6(ה). אנו נשמע אינפורמציה על הקמת חברה ממשלתית ונתווה
דעתנו. אבל זו לא תהיה החלטה. תקציב אי אפשר לתת שלא באישור ועדת
הכספים, וערבות לחברה ממשלתית אי אפשר לתת שלא באישור ועדת הכספים.
אתם רוצים לכבול ידי הממשלה? אם היתה ממשלה ליכוד לאומי, הייתם מעלים
כל הדברים האלה?

י. גולן:
אין ספק שיש הרבה פגמים בחברות הממשלתיות,
וצריך לתקן אותם. אבל אם מישהו חושב
שהתיקון הראדיקלי יבוא על ידי כך שכל פעולה של חברה ממשלתית תהיה
שעונה אישור ועדת הכספים, איננו אלא טועה. מוסד פרלמנטרי אינו
יכול לעקוב אחרי מהלך העסקים של חברה. זו גם איננה מטרת החוק. מטרת
החוק היא למצוא את הנקודת האזון בין הפיקוח ובין אי-הגבלת הזימה של פעילות
החברה. חברה ממשלתית איננה משרד ממשלתי. זו חברה עסקית. ולא יתכן שעל כל
השקעה תצטרך לקבל אישור של מוסד פרלמנטרי.

היו"ר י. קרגמן:
אני מזהיר את הוועדה מפני נטילת סמכות
לאשר הקמת חברה ולאשר כל השקעה בחברה, ולא
מפני שאינני רוצה בשמכויות לועדת הכספים, אלא מפני שאינני רוצה
בכשלונה של הוועדה כוועדה פרלמנטרית. לגבי הקמת חברה ממשלתית, חובה על
הממשלה להביא לידיעת הוועדה החלטתה להקים חברה ממשלתית וחוות דעת רשות
החברות. אנו יכולים לקיים דיון ולחוות דיעה. אבל אני מתנגד לכך שועדת
הכספים תאשר הקמת חברה ממשלתית. אנחנו לא נוכל לבחון כל הדברים הקשורים
בהקמת חברה. צריך להשאיר דיסטנץ בין הפעילות העסקית של החברה ובין הפיקוח
הפרלמנטרי.

ח. שטסל:

אם תחקבל אחת מהאלטרנטיבות המוצעות יביא הדבר לכך שכל חברה ממשלתית, כאשר חצטרך לקבל הלוואה ממוסד כספי לצורך הרחבה, תגיע לטולחנה של ועדת הכספים.

הקמת חברה ממשלתית תובא לוועדת הכספים

לפי סעיף 6(א); וכאשר יוחלט על מתן ערבות לחברה ממשלתית, נפעל לפי סעיף 6(ד). ואלה בנוסף לדיווח השנתי של רשות החברות המתפרסם לגבי כל חברה וחברה.

אינני חושש מהצרת צעדי הממשלה לגבי חברות ממשלתיות. אבל החיים הרבה יותר מסובכים מכדי שאפשר יהיה למצוא אותם בסעיף אחד בחוק.

י. סלמן:

אני רוצה לחזק דברי יושב-ראש הוועדה. אינני חושב שהוועדה תוכל לעמוד במבחן של אישור אנטאיהצושר הקמת חברה ממשלתית, כי הדיון ישוב לא רק על העניינים הקשורים בהקמת החברה, אלא על עניינים נוספים.

כמה חברות מוקמות בשנה?

מ. ארנס:

ב-2-3 השנים האחרונות הקומו מעט מאד חברות ממשלתיות. בשיחוף עם היועץ המשפטי לממשלה נקבע, שכאשר שר מציע הקמת חברה ממשלתית, הוא צריך להצביע על מקורות המימון, מבנה ההון, הון המניות ומקורות מימון אחרים. זו הסיבה שאין מקימים חברות במחכונת שהקימו לפני 3-4 שנים. המתכונת החדשה שנקבעה באה לידי ביטוי בסעיפים 6 ו-7 של הצעת החוק.

י. סלמן:

סעיף 6(ד) שנוסח במשותף על ידי חברי הוועדה, עונה על הבעיה. אני מציע לוועדה לקבלו.

היו"ר י. קרגמן:

ג. פת: אי אפשר להצביע סעיף 6(ד) לפני שהוצבע סעיף 6(א). אני מציע לוועדה לקבל סעיף 6(א) האומר: הקמת חברה ממשלתית טעונה אישור הממשלה וועדת הכספים של הכנסת.

היו"ר י. קרגמן:

אני מעמקד להצבעה הצעת חבר הכנסת פת והצעת

ה צ ב ע ה

- 4 - בעד הצעת חבר-הכנסת פת
 - 5 - בעד הצעת היושב-ראש, חבר הכנסת קרגמן
- נתקבלה הצעת היושב-ראש, חבר הכנסת קרגמן

ג. פת: אני מבקש להצביע שנית.

היו"ר י. קרגמן: אתה מבקש להצביע שנית כיוון שחבר-הכנסת שושק נכנס זה עתה. אם אתה דורש רביזיה, אודיע על מועד ונקיים הצבעה חוזרת.

ג. פת: אני מבקש לרשום הסתייגות לחבר-הכנסת שובל ולי.

י. פלומין: לא הצבענו סעיף 6(ה).

היו"ר י. קרגמן: סעיף 6(ד) כולל הנאמר בסעיף 6(ה). ולכן אני מציע למחוק סעיף 6(ה) על שתי האלטרנטיבות. אם אתם עומדים על כך שאצביע סעיף 6(ה) על שתי האלטרנטיבות אצביע.

ה צ ב ע ה

- בעד סעיף 6(ה) אלטרנטיבה ב' - מיעוט
- נגד - רוב
- סעיף 6(ה) אלטרנטיבה ב' לא נתקבל

אני תומך בהצעה האומרת, שלא תשקיע המדינה בחברה ממשלתית בלא אישור ועדת

א. רונן:

הכספים של הכנסת.

אני מעמיד להצבעה סעיף 6(ה) אלטרנטיבה ב'.

היו"ר י. קרגמן:

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 6(ה) אלטרנטיבה א' - 8
נגד - 7

סעיף 6(ה) אלטרנטיבה א' נתקבל

אני מבקש לרשום זכות הסתייגות.

ד. קורן:

אני מבקש לרשום זכות הסתייגות בשם שר האוצר.

ד"ר ידין:

איזו חברה תחלק דוידנד לאחר שנתקבל סעיף זה? כל חברה שתרוויח יפה, לא תחלק דוידנד, כי כל אימת שתרצה להשקיע אגורה חצרך לבוא לוועדת הכספים של הכנסת ולהחדיין על כך.

ח. שטסל:

אני עומד על כל ההצעות שהצעתי לפני שנה. ונוסף על כך אני מבקש שהצעותיו של מר

י. בדר:

שפירא, שר המשפטים לשעבר, יובאו לדיון.

אנו עוברים לסעיף 7. - "נושאים להחלטת הממשלה". לפסקה 1 בסעיף זה יש הצעה

היו"ר י. קרגמן:

אלטרנטיבית של חבר הכנסת שובל.

אני רוצה לשאול את חבר-הכנסת שובל מדוע הוא מציע להוסיף "והסכום המכסימלי של

ד. קורן:

ההתחייבויות הכספיות שהחברה רשאית לקבל על עצמה". כיצד אפשר לקבוע בעת הקמת חברה מהו הסכום המכסימלי של ההתחייבויות הכספיות שהיא רשאית לקבל על עצמה. הרי זברים אלה משתנים במהלך החיים של החברה.

בהצעתו של חבר הכנסת שובל, במקום המלים "מטרות העיקריות של החברה", אני מציע

י. פלומין:

כפי שנאמר בטופס הכחול "מטרות החברה".

סעיף 7 בא לסייג חברה ממשלתית לגבי הון המניות הרשום. בהון המניות הרשום יש

ז. שובל:

משום התחייבות כלפי בעלי המניות. אני שוען שגם היקף ההתחייבויות שחברה יכולה לקחת על עצמה נוגע לבעלי המניות של החברה, במקרה זה הממשלה.

חבר-הכנסת שובל קמה שאחה מציע הוא טוב אבל הוא בלתי אפשרי. והוא בלתי אפשרי

א. רונן:

מכמה סיבות. ראשית, דבר זה משתנה תוך כדי מהלך חיה של החברה. ולא רק הוא משתנה, אלא כל מהלך חיה של חברה יכול להשתנות בעקבות אינפלציה. שנית, היקף ההתחייבויות שונה בכל חברה. שלישית, כיוון שהחלטנו שכל השקעה בחברה ממשלתית טעונה אישור ועדת הכספים, חזקה עליך ועל חבר-הכנסת קורפו, שכאשר תובא לאישור השקעה, תבקשו את מאזן החברה, תעיינו בו ותדעו מה התחייבויותיה של החברה ומה מצבה הפיננסית. אינך יכול לקבוע מראש כל מהלך החיים של חברה.

אני מציע שיאמר: "מטרות החברה" ולא "המטרות העיקריות של החברה". הנוסף

ח. קורפו:

הכוללני "המטרות העיקריות של החברה" הביא לכך שחברת ור"ד יכולה היתה לעסוק בבניית גשרים ובסלילת כבישים.

הצעת חבר הכנסת שובל נראית לי. אולם אין היא מאפשרת שנוסף הסכום המכסימלי של

מ. שחל:

ההתחייבויות במקרה הצורך. לכן אני מציע שיוספו המלים: "הממשלה רשאית לשנות סכום ההתחייבויות שהחברה רשאית לקבל על עצמה".

י. סלמן:

דבר זה נאמר בסעיף 12 להצעת החוק.

היו"ר י. קרגמן:

חבר הכנסת בדר מציע כי במקום פסקה (3) בהצעת הממשלה יבוא:

"סגן השר או סגני השרים הממונים לעניני

החברה".

כיוון שאנו רוצים לקיים דיון על ענין

סגן השר והחברה הממשלתית, אני מציע שנשאיר סעיף זה פתוח.

אני מעמיד להצבעה הצעתו האלטרנטיבית

של חבר הכנסת לסעיף 7(1).

ה צ ב ע ה

6 - בעד ההצעה האלטרנטיבית של חבר הכנסת שובל לסעיף 7(1) -

7 - בעד סעיף 7(1) כהצעת הממשלה

סעיף 7(1) כהצעת הממשלה נתקבל

סעיף 7(2) כהצעת הממשלה נתקבל

הסתתיגות לחבר הכנסת שובל

א. רונן:

אני מציע, בעקבות ההחלטות שקבלנו, שבניסוח

הסופי של הצעת החוק, יפרידו המנסחים

בין הסעיפים הנוגעים להקמת חברה ובין הסעיפים הנוגעים לחברה לאחר הקמתה.

היו"ר י. קרגמן:

אנו עוברים לסעיף 8 - "רישום החברה".

יש הצעה כל בסיסא של הסעיף יווספו המלים:

"הוגשה לרשם תעודה כאמור, יציין הרשם אצלו כי החברה היא חברה ממשלתית".

א. רונן:

בסעיף 9(ב) כתוב: "הרשות תגיש לרשם החברות

תעודה המאשרת שנתקיימו דרישות סעיף זה

ושהחברה הפכה לחברה ממשלתית".

בסעיף 12(ג) כתוב: "אישרה הממשלה החלטה

מן האמורות בסעיף קטן (א) תתן הרשות לחברה תעודה על כך. העתק התעודה

יוגש לרשם החברות". מדוע לא ייאמר הדבר גם בסעיף 78?

י. סלמן:

מבחינה משפטית זה מיותר.

א. רונן:

אנו נמצאים בפברואר 1975. לא הייתי רוצה

ב-1979, כאשר מר סלמן לא יהיה מנהל רשות

החברות, הממשלה תחליט על הקמת חברה ממשלתית וכעבור 4 חדשים יתברר שהרשות

לא הגישה לרשם החברות תעודה המאשרת שהממשלה אישרה הקמת החברה ומסמכי היסו

תואמים את החלטת הממשלה לפי סעיף 7.

ד"ר ידין:

הממשלה צריכה לדאוג לכך.

י. פלומין:

אין טעם בתוספת המוצעת, אלא אם רוצים

להנהיג אצל רשם החברות מדור חדש של חברות

ממשלתיות.

י. בדר:

לאחר שנתקבל סעיף 8 יהיו שני סוגים של

חברות ממשלתיות: החברות הממשלתיות הקיימות

שברישומן אינו מופיע שום רמז שהן חברות ממשלתיות, וחברות ממשלתיות

חדשות. אני רואה בכך ליקוי. אבל אני משאיר את השאלה אם יש מקום לתיקון

הדבר לשיקולם של נציגי הממשלה.

אני מעמיד להצבעה הצעת התוספת לסעיף 8.

היו"ר י. קרגמן:

ה צ ב ע ה

8 - בעד הצעת התוספת לסעיף 8

7 - נגד

הצעת התוספת לסעיף 8 נתקבלה

סעיף 8, כולל התוספת שנתקבלה - נתקבל

היו"ר י. קרגמן:

אנו עוברים לסעיף 9 - "הפיכת חברה לחברה
ממשלחית".

לסעיף זה יש הצעה אלטרנטיבית של חבר-הכנסת

בדר.

ד"ר ידין:

אני תומך בהצעת הממשלה בטופס הכחול. אני
חושב שהנוסח האלטרנטיבי אינו מתאים, כי
נאמר בו: "לא תרכוש המדינה זכויות בחברה - - -". לדעתי, צריך לנסח
את הדברים באופן חיובי ולומר: אם נעשתה עסקה כזאת, יש להחיל עליה
סעיפי החוק.

י. פלומין:

אני חושב שההצעה האלטרנטיבית מנוסחת טוב
יותר.

ת. הקר:

חברי הועדה ביקשו להפריד בין עסקה רצונית
ובין עסקה שאינה רצונית.

י. פלומין:

בכל מקרה צריכה להיות הבחנה בין עסקה
רצונית ובין עסקה שאינה רצונית.

ד"ר ידין:

הבחנה זו קיימת בסעיף 9 בהצעה הכחולה.

י. סלמן:

אני מציע לוועדה לקבל סעיף 9 בנוסחו בהצעה
הכחולה.

א. רונן:

אני תומך בסעיף 9 בנוסחו בהצעה הכחולה,
אבל אני מציע להבהיר באיזה מקרים יחולו

הוראות סעיף זה.

היו"ר י. קרגמן:

כיוון שהסעיף אינו בשל להכרעה, אני מציע
שנשאירו פתוח ונעבור לסעיף 10 - "קניית

מניות המיעוט".

לסעיף זה יש הצעה אלטרנטיבית של חבר-הכנסת

בדר.

י. בדר:

ההבדל בין שתי הנוסחאות נעוץ בדבר אחד:
האם בעל מניות בחברה שהפכה לחברה ממשלחית,
שהמדינה חייבת לקנות מניותיו, חייב להגיד מראש שהוא מוכר מניותיו
מבלי לדעת את המחיר, או שקודם כל צריך לקבוע מחיר המניות ואחר כך לשאול
את בעלי המניות אם הם מוכנים למכור את מניותיהם או לא. אם אומרים
שבכל המניות חייב להגיד מראש שהוא מוכר מניותיו, מבלי לדעת את המחיר,
יש בכך משום מלכודת, גם אם הדבר נעשה בשיא ההגיינות.

א. רונן:

אני מקבל את הנוסח המוצע בהצעת הממשלה.
אבל אינני מבין מדוע נגיד בנק ישראל
הוא אשר ימנע את האדם שיקבע שווי המניות באיזן הסכמה בין הצדדים. אני
מציע שנקבע מישהו אחר במקום נגיד בנק ישראל.

ז. שובל:

אני מצטרף להצעתו של חבר הכנסת רונן.

מ. שחל:

אני מציע שנשיא בית המשפט המחוזי ימנה
את הבורר בין שני הצדדים.

י. פלומין:

אני מציע שיהיה זה נשיא בית המשפט המחוזי
בירושלים.

ד"ר ידין:

אינני מתנגד שנשיא בית המשפט המחוזי
בירושלים, או - אם אתם רוצים - נשיא
בית המשפט העליון ימנה את הבורר. אבל נקודה חשובה יותר היא, שלפי
הצעת חבר הכנסת בדר מי שיקבע את שווי המניות הוא בורר, וזה גורר אחריו
חוק הבוררות. אנו נמנענו מכך. אנו אומרים בהצעה הכחולה: "באיזן הסכמה
בין הצדדים ייקבע שווי זה בידי מי שנגיד בנק ישראל מינה לכך".

י. פלומין: לפי הצעת חבר הכנסת בדר בכל מקרה חובה לפנות ולבקש מינוי בורר. ואני הצעתי, שרק במקרה שהצדדים אינם מגיעים להסדר, יפנו ויבקשו מינוי בורר.

א. רונן: אני מציע לקבל סעיף 10 כלשונו בהצעה הכחולה, פרט לשנוי אחד: במקום נגיד בנק ישראל יבוא נשיא בית המשפט המחוזי בירושלים.

היו"ר י. קרגמן: חבר הכנסת פלומין, בהצעת הממשלה נאמר: באין הסכמה בין הצדדים ייקבע שווי זה

בידי מי - - - .

ד"ר ידין: חבר הכנסת בדר מציע, שרק לאחר שייקבע המחיר, יודיע בעל המניות על רצונו שהמדינה תקנה מניותיו. לפי ההצעה שלנו הסדר אחר; בעל המניות מודיע שהוא רוצה למכור. אם אין הסכמה לגבי המחיר, פונים לנשיא בית המשפט המחוזי שימנה אדם שיקבע את המחיר. לאחר שנקבע המחיר יש לבעל המניות זמן סביר להסתלק מהודעתו על נכונותו למכור את המניות.

י. בדר: לפי הצעת הממשלה, אם הודיע בעל מניות שהוא רוצה למכור, הוא חייב לקבל כל מחיר שיקבע.

י. שלמן: בטופס הלבן הוספנו סעיף קטן אחרי סעיף 10(ב) האומר: "בעל מניות שהודיע כאמור בסעיף קטן (ב) רשאי לחזור בו מהודעתו בכל עת".

י. בדר: מבחינה צבורית שיטה זו אינה בריאה.

א. שופטק: אני מציע לכתוב: אם הצהירו על רצונם למכור את המניות.

י. בדר: לפי הצעתי כל בעל מניות יכול למכור את מניותיו. לפי הצעת הממשלה יכול למכור מניותיו רק בעל מניות שהביע רצונו בכך. אני מציע שאפשרות זו תנתן לכל אחד וכל אחד יוכל להביע רצונו רק כאשר המחיר יראה בעיניו.

ח. קורפו: הנוסח המוצע על ידי הממשלה מאפשר הסכם בין הממשלה ובין קבוצת בעלי מניות אחת על מחיר אחד ובין הממשלה וקבוצת בעלי מניות אחרת על מחיר אחר. לכן צודק חבר הכנסת בדר כאשר הוא מציע שקודם כל יקבע המחיר.

ד"ר ידין: מה הרע בכך שיהיו מחירים שונים? בכל מקרה צריך לאפשר לצדדים להגיע להסכם, ורק במקרה שאינם מגיעים להסכם יפנו לנשיא בית המשפט המחוזי ויבקשו למנות אדם שיקבע את המחיר. מדוע להפעיל את כל הפרוצדורה מראש? זה יעלה הון תועפות והחברה תצטרך לשאת בזה.

א. רונן: אני חושב שאנו מסבכים את הדברים ללא צורך. הסעיף כפי שהוא מוצע על ידי הממשלה, כולל התוספת שהציע מר שלמן, בא לענות על האינטרסים של הפרט. אם המדינה תהיה מעוניינת לקנות את המניות מכל בעלי המניות, היא תפנה אליהם ותקנה מניותיהם. מה שמוצע הוא שבעל מניות יוכל לחייב את הממשלה לקנות את המניות שבידיו. ואם חבר הכנסת דיבר על מחירים שונים, אם האיש שיקבע על ידי נשיא בית המשפט המחוזי בירושלים יהיה חכם הוא יקבע מחירים שונים לפי גודל המניות.

היו"ר י. קרגמן: הגיעה העת לשכם דיון זה. ואני מציע את הסיכום הבא:

בעל מניות הרוצה למכור מניותיו, יצהיר על כך. אם הגיע להסכם עם המוכר על מחיר המניות, מה טוב. אם לאו - יפנו שני הצדדים לנשיא בית המשפט המחוזי והוא ימנה אדם שיקבע את המחיר. נקבע המחיר ובעל המניות אינו רוצה למכור במחיר שנקבע, רשאי הוא להסתלק מהודעתו על נכונותו למכור את המניות.

ח. קורפו:

הסיכום שהצעת הוא טוב ויפה, אלא שבהצעת הממשלה מוצעת הגבלת זמן של חודש ימים.

היו"ר י. קרגמן:

אני מציע שנקבע 3 חודשים במקום חודש אחד. ואני מצרף הצעה זו לסיכום שהצעת.

הצעת הסיכום של היושב-ראש, חבר הכנסת קרגמן, לסעיף 10 נחקבלה

היו"ר י. קרגמן:

נמשיך בדיון בהצעת חוק החברות הממשלתיות בישיבה הבאה.

א. רונן:

אני מציע שהסעיפים שנחקבלו ינוסחו ויוגשו בכתב לקראת הישיבה הבאה.

היו"ר י. קרגמן:

נציגי הממשלה שמעו את ההצעה והם ינסחו את הסעיפים ויגישו אותם לקראת הישיבה הבאה.

ב. חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 6), תשל"ה - 1974

היו"ר י. קרגמן:

אנו עוברים לסעיף ב' בסדר-היום - חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 6), תשל"ה -

1974.

בישיבה זו עלינו לסיים את הקריאה הראשונה של חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 6). נותרו 3 סעיפים לדיון, ואני מקווה שבישיבה זו נסיים את הדיון בהם.

סעיף 38 - "תחולה".

ז. שובל:

אני מציע למחוק סעיף זה.

י. בדר:

אני מציע למחוק סעיף 38(ב) ואלטרנטיבית אני מציע למחוק את המלים "כדי למנוע ספק".

י. פלומין:

אני מציע למחוק את הסעיף כולו.

סעיף 31 מרחיב סמכות המנהל לתקן שומות

בגין טעויות שנעשו מעבר למה שקרוי טעויות סופר. יכול להיות שנחליט שאם נפלה טעות בפירוש החוק צריך לאפשר לאדמיניסטרציה למשך תקופה מסוימת לפתוח שומות. כולנו בעד פתיחת שומות במקרה שנעשו דברים במירמה. אבל לא נסכים לפתיחת שומות שתגרום לאי יציבות. כבר פסק בית המשפט: אמת ויציב - יציב עליך.

אם יוחלט על פתיחת שומות 4 שנים אחורנית,

עם כל הרצון לעזור לאדמיניסטרציה, יהיה זה דבר מרחיק לכת ומקביל בשערורייתו לענין "הכניסה לחדר המיטות".

אשר לסעיף 33, לדעתי תפקיד ועדת הכספים

הוא להיות הגוף המפקח ומווסת את פעולות האדמיניסטרציה ולהשתדל לקבוע

קו אחיד במעשי חקיקה. בנושא הרטרואקטיביות בתחום המסים אנו חייבים

להמשיך בקו שקבענו בתיקון מס' 21 לפקודת מס הכנסה.

י. בדר:

אינני רוצה לדבר על סעיף 31, כי עדיין לא החלטנו עליו. ואני מבין שתהיינה הצעות

לשנותו.

אני מתנגד לסעיף 38(א), אבל אוכל "לבלוע"

אותו. מה שאינני יכול לקבל הוא סעיף 38(ב). זהו סעיף רטרואקטיבי חמור ביותר. הוא מאפשר פתיחת עסקאות סגורות. וכיוון שבסעיף 31 ישנם מועדים,

הוא פותח מחדש מועדים שנסתיימו. יש מועד חשוב של 6 שנים שלא היה בחוק הקיים. מועד זה אינו קשור בעסקה אלא ברגע מסויים שהדבר בא לידיעתו של המנהל. וזה יכול להיות שנים לאחר העסקה. זה חידוש. אם מחליטים על חידוש לגבי העתיד, אני יכול להביך זאת. אבל אינני יכול להביך החלטת חידוש רטרואקטיבית. זה מנוגד לכל תפיסה על משטר חוק במדינה. אני מביך שהדבר מכוון למקרה שלגביו ניתן פסק דין של בית המשפט. וכאן רוצים להפוך את הכנסת לבית-משפט-על-עליון. אינני יודע דבר על פסק-דין זה. אינני יודע מי הם הצדדים ועל איזה סכומים מדובר. אבל אני מעוניין וכל אחד צריך להיות מעוניין בכך שפסקי הדין במדינת ישראל יקויימו, והכנסת לא תהיה בית-משפט-על-עליון על ידי מעשה חקיקה.

ד"ר קשרון:

אני מבקש לחלק את הדיון לשלושה חלקים, כי יש שלוש בעיות שעל כל אחת מהן צריך לדון בנפרד. בעייה אחת - האם יש מקום לתקן סעיף 85 לחוק העיקרי. יש לי הרושם שהועדה נוטה לקבל תיקון מסויים - לא החיקון כפי שהוצע בפקודת מט הכנסה, אלא תיקון מסויים - כדי לאפשר פתיחת שומה לא רק במקרה של טעות שופר.

בעיה שניה, תיקון זה - וינוסח כאשר ינוסח - האם הוא יכול רטרואקטיבית או לא? אנו חושבים שיש מקום לסברה שהתיקון הוא פרוצדורלי ולא מהותי, כי מדובר בפתיחת שומות. ולכן אפילו אם לא נאמר שום דבר, יש מקום לטענה שהוא רטרואקטיבי. זו היתה הנחת היסוד, ולכן כתבנו "כדי למנוע ספק"; אנו סבורים שזה בלאו הכי רטרואקטיבי, אלא אם נאמר במפורש שלא. אבל ועדת הכספים סוברנית. אם הועדה מקבלת את ההשקפה שיש מקום לפתוח שומות מהעבר - כי על ידי פעולת לא נוצרת זכות מוקנית לאדם להנזח מפטור - מחעוררת שאלה שלישית: האם להחיל זאת גם על מקרה שפציפי. בענין זה אני שומר לעצמי את הזכות לומר דברי כאשר הועדה תחליט על הרטרואקטיביות.

גב' מושכל:

אינני יודעת מדוע רואים בסעיף 38(א) סעיף רטרואקטיבי; והרי אנו אומרים במפורש שהשיעור המוגדל של הריבית יחול 30 יום לאחר פרסום החוק. האם אפשר לומר שלאדם יש זכות מוקנית, שלעולם לא יגבו ממנו ריבית פיגוריים? אם תחקבל השקפה זו, יביא הדבר לאפליה; מי שמפגר בחשלומו חוב לפני פרסום החוק, יוכל להמשיך לפגר בלא שמוטל עליו ריבית פיגוריים, ואילו מי שיפגר בחשלומו החוב לאחר פרסום החוק, תחול עליו ריבית פיגוריים.

א. רונן:

אני אינני רואה סעיף 38(א) כסעיף רטרואקטיבי. אם מישהו חב חוב מלפני שלוש שנים, הוא ישלם את הרבית שקיימת עד היום. אבל אם לא ישלם לאחר פרסום החוק, ישלם ריבית פיגוריים על פי חוק זה.

אני מודה לד"ר קשרון שהבהיר שלוש הבהירות הקשורות בסעיף 38(ב). אני מסכים לדעתו של חבר הכנסת בדר שיש למחוק את המלים "כדי למנוע ספק".

אני בעד תיקון סעיף 85. ואפשר לנהל ויכוח פילוספי אם הסעיף הוא רטרואקטיבי או לא. אני יכול לומר שהסעיף איננו רטרואקטיבי, ואני יכול להסביר זאת. אבל אינני רוצה להכנס לויכוח זה. לאחר שהובא סעיף זה בהצעת הממשלה ולאחר שהיה ויכוח עליו בוועדת הכספים, אם נמחק את הסעיף, בית המשפט יוכל לפרש כשאמרו המחוקק מחק סעיף זה, כוונתו היתה שאין להחיל סעיף זה. לכן אני בעד השארת הסעיף.

לגבי השאלה השלישית, אני מוכרח להודות שאני מתלבט קשות ואינני מתלהב מהצעה שבאה לתקן פסק דין של בית המשפט העליון. אני יודע את המקרה. קראתי את פסק-הדין. ועד הרגע הזה - אינני יודע מה יהיה בעוד שלושה ימים - לא השתכנעתי מהטיעון של האוצר, שמוחר ורצוי שהאוצר יבטל רטרואקטיבית פסק-דין שניתן על ידי בית-המשפט העליון.

י. פלומין:

אני חושב שיש אי-הבנה לגבי סעיף 38(א). לא שינו את אחוז הריבית, אלא שקודם נקבע שסך הכל הריבית לא יעלה על 20 אחוז מהחוב. ומי שסך כל הריבית שהוא חייב בה הגיע ל-20% מהחוב, מירוץ הריבית לגביו נפסק. והיתה לו זכות שלא לשלם. זה היה המצב המשפטי. אם אנו נוהגים על פי העקרון שאסור לפגוע

במצב משפטי - - -

היו"ר י. קרגמן:
אינך פוגע במצב משפטי. עד היום שילם בעל חוב ריבית פיגורים בשיעור שנקבע, ומהיום ישלם על פי השיעור שיקבע.

ד. שטאוב:
אין לי מה להוסיף על הדברים שנאמרו על ידי ד"ר קטרון וגב' מושכל. אילו היינו מוחקים סעיף 38(א), היה בכך כדי לתח תמריץ ועידוד למי שלא שילם חמש שנים להמשיך לא לשלם.

י. פלומין: קיימת פקודת מסים (גביה).

ד. שטאוב: ובכל זאת יש חובות של מאות מליוני לירות.
י. פלומין: זו הבעייה שלכם.

ד. שטאוב: זו הבעייה של המדינה ושל הכנסת לא פחות משהיא בעייה שלנו.

היו"ר י. קרגמן: אנו עוברים לסעיף 39 - "הוראות מעבר".

י. פלומין: מהי פעולה באיגוד מקרקעין שמבחינה כלכלית אין עמה העברת שליטה? ומהי "מכירה לקרוב"? מכרתי נכס לבן-דודי או לגיטי, ושילמתי מס לפי שומה שלכם. אתם באים ואומרים: העסקה בטלה ומבוטלת. קיים מצב משפטי מסויים, ואנשים ביצעו עסקות על פי החוק. אם לדעתך היו פיקציות, לשם כך קיים סעיף 85. אם לא היו פיקציות, מדוע לבטל עסקות? ומדוע התאריך המוצע הוא 1 באפריל 1974?

ד. שטאוב: ה-1 באפריל 1974 הוא התאריך בו פורסם תזכיר חוק מס שבח מקרקעין (תיקון מס' 6) ברבים ונמסרו הסברים על התיקונים המוצעים בחוק.

אשר ל"מכירה לקרוב", אביא דוגמה קיצונית: אתה מוכר נכס לאשתך. אין במכירה זו העברת שליטה. אתה מכרת את הנכס כדי להמנע מחשלומו המס. השאלה היא, האם זה מוצדק מוסרית והגיונית מבחינת המדינה? אנו איננו צריכים לאפשר בידועין המנעות ממס. אמנם העסקה היא חוקית. אבל מטרתה היא המנעות ממס. ואנו רוצים למנוע מעשים כאלה של המנעות ממס.

אם אתה בעל שתי חברות ואתה שולט בהן שליטה מלאה, ואתה מעביר נכסים מחברה לחברה, הרי זו פעולה שמבחינה כלכלית אין עמה העברת שליטה.

נכון הוא שבשני המקרים התכוונת לעשות את הפעולה בעתיד, אבל כדי להמנע ממס הקדמת ועשית את הפעולה. השאלה היא, האם הכנסת צריכה לתת יד למקרים כאלה שנעשו משום שפורסם ברבים שעומדים לתקן את החוק.

י. פלומין: שמונה חדשים עברו מאז הגשת הצעת החוק.

ד. שטאוב: חדשים נמצאת הצעת החוק על שולחנה של ועדת הכספים. ועל כל פנים, אם יש מישהו שדואב וכאוב שאיננו מעבירים את הצעות החוקים במהירות גדולה יותר, הרי זה קודם כל אנחנו. אינני בא בטענות. יש סדר בכנסת, ואנו איננו יכולים להכתיב דברים. אבל אם בתקופה זו אנשים עשו פעולות כדי להמנע ממס, איננו צריכים לתת יד לכך.

א. שוסטק: ההסבר שנחת מתקבל על הדעת. אבל אף מדינה ואף ממשלה אינה עושה מעשה כזה. אם פורסם שתהיינה החמרות במס שבח מקרקעין, מי שהצליח לעשות עסקה לפני קבלת החוק החדש, הצליח. אם קנה אדם מקרר לפני הפיחות - - -

ד. שטאוב: קנה אותו מאשתו או בדרך הרגילה?

י. פלומין: אני חושב שהיתה ברכה בכך ששעיף זה היה כלול בהצעת החוק, כי הוא הרחיע אנשים מעשיית עסקות מלאכותיות. אבל מכאן ועד הכנסתו לחוק, המרחק רב. תבדוק כמה עסקות נעשו בין בעל ואשתו ובין אב לבנו. ולמקרים כאלה יש שעייף הדין בעסקות בדויות ומלאכותיות.

ד. שטאוב: טרם נחת הסכמתך לשעיף זה.

י. פלומין: אני מוכן לעשות עסקת-חבילה.

אני חוזר ואומר שבמלים "מכירה לקרוב" הכוונה היא לעסקות הנעשות בין קרובים ולא בין אנשים זרים. לגבי אנשים זרים, זו פעולה כלכלית ואין שום כוונה להתייחס לזה. אם שעייף זה לא יהיה בחוק, והדבר יחגלה בעוד שנתיים, כאשר תיעשה פעולה נוסף ואדם יגיד: לפני שנתיים מכרתי לאשתי נכס זה, כעבור שנתיים נעמוד בפני שוקת שבורה.

היו"ר י. קרגמן: סיימנו את הדיון בחוק מס שבח מקרקעין בקריאה ראשונה. לאחר שנקבל את הנוסח המתוקן על פי החלטות הועדה, ולאחר שנקבל את הצעות חברי הועדה בכתב, נצביע על הצעת החוק. אם יוגש לנו הנוסח המתוקן עד יום ג' אחר-הצהריים, נוכל לקיים את ההצבעות בישיבת הועדה ביום ה' השבוע.

הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 12.45